

**Предизвикателства пред българското законодателство
и акредитационните процедури за равнопоставено включване
в международни образователни мрежи
на базата на многоезичието в Европейския съюз**
Ценка Иванова, Полина Цончева

**Challenges to Bulgarian Legislation and Accreditation Procedures
For Equal Inclusion in International Educational Networks
Based on Multilingualism in the European Union**
Tsenka Ivanova, Polina Tsoncheva

Abstract:

Higher education has been changing at an unprecedented pace. The pandemic has endangered the educational process as we knew it, and has spurred the development of digital technologies. New opportunities to implement peer-to-peer educational programmes organised by academic centres located in different countries have been developed. Multilingual communication both in the EU and globally has created the need of flexible educational programmes implemented by international teams employing a new type of concepts. Our experience in undergraduate and postgraduate programmes in the field of Applied Linguistics with focus on twenty languages, as well as our previous participation in network educational projects demonstrate the need to modernise both the regulatory framework and the concept of professional field accreditation.

Keywords: educational networks, multilingualism, Bulgarian legislation, accreditation procedures

For contacts: Tsenka Ivanova, University of Veliko Tarnovo, c.ivanova@ts.uni-vt.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад има за цел да маркира ключови за развитието на висшето образование в страната аспекти, свързани със стандартизацията, лицензирането и контрола на качеството и произтичащите от тях добри практики и, съответно, дефицити на диалога и/или на фоновите знания относно еднаквите стандарти, прилагани към нееднакви условия, ранговете и статусите на езиците за комуникация и за придобиване на образование, и с оглед на заложените в Болонския процес перспективи, проблемите пред участието в съвместни международни интердисциплинарни образователни програми, основани на многоезичието и европейското езиково и културно многообразие.

Великотърновският университет е учреден през 1963 г. Към момента в структурата му влизат 9 факултета и 2 филиала, които организират и провеждат обучение в насока културно-историческо наследство, хуманитаристика, образование, правни, социални и икономически науки, математика и ИТ, езици и межкултурни комуникации, медии. От създаването си Университетът е устремен в посока утвърждаване като модерна образователна и научноизследователска институция, чиито профилни характеристики и концепции в контекста на традиционното и иновативното са сравними с тези в Европейския съюз и извън него.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Филологическият факултет е един от водещите за разгръщане потенциала на ВТУ по отношение на изграждането и утвърждаването на ефективни и ползотворни национални и международни сътрудничества както с други образователни и научноизследователски институции, така и с бизнеса. В колаборация с партньори и с общия стремеж към надграждане компетенциите на студентите, така че те да бъдат подготвени за професиите на бъдещето, Факултетът провежда обучение на над 1300 студенти по и на 20 езика, включително и по национална филология, с допълващи интердисциплинарни квалификации в 19 бакалавърски, 19 магистърски и 11 докторски програми.

- Национална и чужди филологии
- Български и английски с информационни технологии
- Английски и втори чужд с информационни технологии
- Два чужди езика /преводчески профил/
- Два чужди езика с международен туризъм
- Два чужди езика с бизнес комуникации
- Два чужди езика с международни отношения

Филологическият факултет е с доказано иновативен профил – пионер е в предлагането на атрактивната и модерна образователна програма *Приложна лингвистика*, въведена през 1990 г. – два чужди езика в комбинация с модерни приложения на лингвистичните компетенции в сферата на международния туризъм, международните отношения, бизнес комуникациите, информационните технологии или превода. Организацията на обучението в тази и останалите образователни програми във Факултета се реализира успешно благодарение на познаването на образователната структура на държавите, чиито езици се изучават като специалности. С локация извън столицата, Филологическият факултет играе ключова роля в децентрализацията на високотехнологичния бизнес – гаранция за по-добро заплащане и атрактивна възможност за поддържане на добър стандарт на живот. Подходящият профил на дипломиращите се студенти превърна Велико Търново в център на аутсорсингови компании, ориентирани към кадри с компетентности по чужди езици и допълващи квалификации. В този смисъл приносът на Филологическия факултет във ВТУ в противодействието срещу „България на две скорости“ е категоричен.

Ковид пандемията допринесе за ускорено навлизане на дигиталните технологии на всички нива в образованието. Съвременната организация на учебния процес направи възможно провеждането на занятия виртуално синхронно или с отдалечен достъп чрез предварително подготвени и въведени в електронната платформа учебни ресурси. Тестовата проверка на знанията се осъществява при използване на онлайн формуляри, а при онлайн провеждане на държавните изпити по чужди езици за обезпечаване на честността и равните условия на участие в изпита бе въведен експериментален пилотен шведски софтуер. Нашият принос беше в тестването на онлайн изпит с полски и румънски

език. В чуждоезиковото обучение широко прилагани са специфични софтуерни продукти за превод и за управление на преводачески проекти. Регулярно от дистанция и присъствено в обучението на студентите във Факултета участват „инструктори“ от генералните дирекции по превод.

Дигитализацията в нашата работа се съотнася не само с учебния процес, но и със специфично администриране, където до голяма степен се използват дигиталните технологии. Въведена е добра практика, синхронизирана с европейски и американски университети за интерактивни формуляри за разпределянето на студентите по избираеми и факултативни дисциплини. С цел подобряване качеството на образованието и на научните изследвания, в съответствие с възприетата Стратегия за интернационализация (период 2020-2023) и благодарение на технологичния напредък Великотърновският университет проактивно и системно работи за създаване и/или присъединяване към международни образователни мрежи, включително и чрез отделни дисциплини с конкретни преподаватели и за създаване на образователни програми на мрежовия принцип с преподаване от дистанция. От 2022 г. ВТУ обяви прием в „Дигитална култура: език, литература, комуникация“, съвместна двусеместриална магистърска програма на Великотърновския, Софийския и Югозападния университет. Две от магистърските програми, които предлага Филологическият факултет – „Транслатология с един чужд език“ и „Транслатология с два чужди езика“ са част от Европейската мрежа за магистърски програми по превод (EMT). През 2022 г. Филологическият факултет е поканен като наблюдател на пилотния проект EPICUR – Европейски алианс между 9 европейски университета за създаване на съвместни интердисциплинарни образователни програми, основани на многоезичието и европейското езиково и културно многообразие.

Участия в консорциуми и членства в международни организации

Магистърски програми по превод на ФФ – част от EMT

„Дигитална култура: език, литература, комуникация“ – съвместна магистърска програма на ВТУ, СУ и ЮЗУ

Филологическият факултет – наблюдател на пилотния проект EPICUR

Научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ 2022-2025 – участие в национален консорциум

Поставени при извънредни обстоятелства, висшите училища с бързи темпове „пренесоха“ образованието в ерата на дигиталните технологии, като до голяма степен адекватно съумяха да сведат до минимум негативните аспекти от ковидната и постковидната обстановка. Пред нас стои въпросът кои добри страни от онлайн обучението и оценяването не би трябвало да бъдат изоставени и, съобразно спецификите на отделните образователни програми (специалности), да преминат към надграждащия съвременен образователен компонент във

висшето образование. На преден план естествено се появява необходимостта да се преосмислят някои от заложените стандарти в акредитационните процедури на висшето образование.

Хибридният модел на преподаване с комбиниране на присъствени занятия с онлайн синхронни или такива с отдалечен достъп с приложение на дигитални технологии поставят под въпрос досегашното обособяване на формите на обучение в редовна, задочна и дистанционна. Разумно и оправдано е акредитацията на обучението в дистанционна форма да се осъществява на ниво институционална акредитация. Програмната акредитация би следвало да се съсредоточи в нейната концептуална същност: единни квалификационна характеристика, структура и съдържание на учебния план, преподавателска обезпеченост, кредити за всяка учебна дисциплина, форми на дипломиране и придобита професионална квалификация от целевите групи студенти. Организацията на учебния процес като редовна, задочна (законът допуска и вечерна), както и дистанционната форма, следва, особено в следковидния период, да са предмет на доказателства дали образователната институция (университетът) могат да предложат съответната учебна среда. Познавайки системите за организация на учебния процес на много страни, смятаме, че това диференциране ще ни направи съпоставими в международния образователен обмен.

Присъствието на критерии, насочени към поддържане на оборудвани компютърни зали също би трябвало да се преразгледа. Бързото развитие на технологиите и непрекъснатото осъвременяване на софтуерните продукти води до скъсяване живота на компютърните конфигурации, а оттам се обезсмислят мащабните инвестиции, които висшите училища трябва да правят, за да поддържат подобни материално-технически бази. В неотменната същност на висшето образование в немалко страни съществува реално работеща система за студентски кредит, която позволява всеки постъпил студент да разполага със собствено преносимо компютърно устройство. Под въпрос е и релевантността на критерия за осигурена аудиторна и лабораторна площ към броя обучавани студенти. При наличието на технологична възможност за обучение в реално време от дистанция, пространството е относително понятие.

Проблем пред интердисциплинарни образователни програми с международни партньори представлява асиметрията в броя семестри в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ – 4+1 срещу 3+2. Освен предизвикателство на ниво администриране подобни програми са непривлекателни за чуждестранните студенти, тъй като те следва за заплащат високи такси за четирисеместриални магистърски програми. Според актуалната нормативна база чрез държавна поръчка, т.е. с преференциални такси се ползва обучението в ОКС „Магистър“ само в рамките на два семестъра, а следващите два семестъра от четирисеместриална програма, задължителна за студенти със завършен тригодишен ОКС „Бакалавър“ в европейски университет, и според коефициента, определящ таксите за обучение в някои специалности, правят на практика нежелани дори и атрактивни магистърски програми, предлагани от български висши училища. Към тази констатация следва да се добави и т.нар. „логистичен въпрос“, свързан с битовото осигуряване на чуждестранен студент.

Необходим е внимателен прочит на европейските документи, правилно тълкуване на съдържанието и познаване на прилагането им съобразно националните образователни традиции в Европейския съюз. В тази връзка е важно по-внимателно да бъдат премислени количествените показатели, адекватни за голяма държава с международен официален език (английски, немски, френски) и неадекватни за малка държава с друг ранг на езика ѝ по конституция – сравними ли са англоезичните програми в хуманитаристиката с англоезичните програми в медицината, например, или в т.нар. специалности, базиращи се на символни езици от природоматематическия кръг?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, консенсус за нуждата от стандартизиране на системата на висшето образование е налице. С особено внимание и мисъл за бъдещето на младите поколения в страната трябва да се подходи при „начертаване“ на картата на висшето образование с оглед и при отчитане на етнодемографските особености на регионите, откъдето идват студентите. (Не)благоприятни фактори към (не)равнопоставеност – еднакви стандарти срещу нееднакви условия?!

В рамките на предходните две-три години образованието с ускорен темп навлезе в ерата на дигиталните технологии. Промените в организацията на учебния процес, съпътстващи прилагането на съвременните достижения на техниката и технологията изискват спешна промяна и в критериалната рамка, на база на която висшите училища получават своята акредитация.

Като нереализирано предизвикателство по отношение на методологията на акредитация бихме посочили типологията на факти и анализи с конкретни координати според спецификите и мисиите на отделните професионални направления. Необходимостта от постоянна среда за ефективна диалогичност и непрекъснато актуализиране на фоновите компетентности у създаващите нормативните документи и процедури е друга посока, в която трябва да полагаме съзнателни усилия, за да сведем до минимум дефицитите при разписване на „режисьорската тетрадка“ в триъгълника МОН – НАЦИД – НАОА.

ЛИТЕРАТУРА

1. История на университета <https://www.uni-vt.bg/bul/pages/?page=6&zid=1>
2. Електронен каталог на образователните програми <https://www.uni-vt.bg/bul/spec/?tab=azb>
3. Магистърски програми <https://www.uni-vt.bg/bul/spec/specist.aspx?sptype=2&tab=azb>
4. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2021-2030 г. <http://www.uni-vt.bg/bul/getnbdoc.aspx?d=476>
5. Стратегическа иновационна програма на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ за периода 2020-2025 г. <http://www.uni-vt.bg/bul/getnbdoc.aspx?d=429>
6. EPICUR European University <https://epicur.education/>
7. НАЦИД <https://www.neaa.government.bg/>
8. Национален център за информация и документация <https://nacid.bg/bg/>
9. МОН висше образование <https://web.mon.bg/bg/3>